

Po nastudování této kapitoly budete schopni:

- definovat pojem loutka.
- popsat rozdíly mezi předmětem, uměleckým předmětem a loutkou
- popsat rozdíly mezi předmětem, rekvizitou, zástupnou rekvizitou, loutkou, improvizovanou loutkou.
- vnímat znakovost loutky (materiálu) a jevištní metaforu.
- popsat a poznat různé typy loutek a nahlížet na ně rastrem vhodnosti či nevhodnosti pro arteterapeutické lekce.
- popsat vodící mechanismy různých typů loutek.
- Popsat obsah pojmu terapie loutkou a její formy.
- definovat dramatické výchovně-vzdělávací lekce s loutkami s terapeutickými účinky (terapie loutkou) a popsat jejich cíle, obsah, rituály a metodologii.

Klíčová slova kapitoly:

Loutka, předmět, rekvizita, jevištní metafora, improvizovaná loutka, znakovost loutky, maňásek, manekýn, javajka, marioneta, mapet, totemová loutka, plošná loutka, jiné typy loutek, terapie loutkou (umělecko-vzdělávací lekce s loutkami s terapeutickými účinky)

Studijní materiály:

- BERNIER M., O'HARE J. *Puppetry in Education and Therapy. Unlocking Doors to the Mind and Heart*. USA, Indiana, Bloomington: Authorhouse 2005, 212 s. ISBN 1-4208-8460-3.
- BLUMENTHAL, E. *Puppetry and Puppets*. United Kingdom, London: Thames & Hudson Ltd., 2005, 271 s. ISBN-13: 978-0-500-51226-5.
- DVOŘÁK, V. Jan. *Herectví s loutkou*. Praha: IPOS-ARTAMA a Společenství pro pěstování divadla pro děti a mládež DDD, 1997, 89 s. ISBN 80-7068-069-5.
- FALKE, I. *Carrots, Stick and a Black Box. A Guide for the Practice of Contemporary Puppet Theatre*. Sixfingers Theatre, 2011. 178 s. ISBN 978-952-92-9809-9
- GALETKOVÁ, H. *Terapie loutkou – seznámení s arteterapeutickou aktivitou využívající loutek*. In PAVLOVSKÁ, M., REMSOVÁ, L. (Eds.) *Dramatická výchova pro děti se speciálními potřebami v kontextu RVP ZV. Drama Education for Children with Special Needs in the Context of the Framework for Reference for Elementary Education. Sborník anotací příspěvků z konference s mezinárodní účastí*, 1. vydání, Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 9. ISBN 978-80-210-4849-2

- GALETKOVÁ, H. Puppet theatre as a tool of education, JAMU DIFA, In *Mezinárodní doktorandská konference*. Sborník anotací a příspěvků z mezinárodní doktorandské konference pořádané Janáčkovou akademií múzických umění v Brně, 2.- 3. prosince 2011, Brno: JAMU 2011.
-
- GALETKOVÁ, H. Edukace loutkou, *Tvořivá dramatika* 2010, roč. 59, č.1. 1-49 s. ISSN 1211-8001.
 - GALETKOVÁ, H. Barvička, Mašlička a Olda, *Loutkář*, 2012, roč. LXII. č. 5, 2012, 201-246 s. ISSN 1211- 4065.
 - MAKONJ, K. Od loutky k objektu. Praha: Pražská scéna, 2007, 275 s. ISBN 978-80-86102-37-5.
 - RADKOVÁ, I. Zapsané reflexe speciálního pedagoga pro potřeby školy, 2009
 - RICHTER, L. *Praktický divadelní slovník*. Praha: Společenství pro pěstování divadla pro děti a mládež DDD, 2008, 207 s. ISBN 978-80-902975-8-6.
 - STACHOVÁ, H. Zapsané reflexe psychologa pro potřeby ústavu, 2003.
 - ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha:Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.
 - TOMÁNEK, A. Podoby loutky. Praha: AMU, 2006. ISBN 80-9331-053-8.
 - VOLKMEROVÁ, H. a kol. Loutka jako nástroj vzdělávání. Ostrava: Theatr ludem, 2014, 122 s. ISBN 978-80-260-5861-8

Rozšiřující:

- BACHMANN, M.; HANSMANN, C. *Dolls. The wide world over*. Leipzig: Edition Leipzig, 1973, 204 s.
- WILLIAMS, M. The Death of „The Puppet? In POSNER. D. N., ORENSTEIN, C., BELL J. *The Routledge Companion to Puppetry and Material Performance* 1. published. Routledge Taylor&Francis groupe London and New York, 2014. S. 18-30, 351.s. ISBN 978-0-415-70540-0 (hbk) ISBN 978-1-315-85011-5 (ebk)

Průvodce studiem:

V této části studia si popíšeme formy arteterapeutické disciplíny pracující s loutkami, tedy terapie loutkou, především se budeme zabývat fenoménem dramatických výchovně-vzdělávacích lekcí s loutkami s terapeutickými účinky (DVVLL), též nazývaný terapie loutkou (TL), které pracují s principy dramatické výchovy, divadelními principy a loutkářskými principy a technikami a tedy principy dramaterapeutickými. Jde o lekce, které jsou pravidelně realizovány v Moravskoslezském kraji a tudíž by o ni měl mít student Slezské univerzity v Opavě povědomí. V úvodu kapitoly je třeba se seznámit s fenoménem loutkového divadla, loutkami a jejich typologií. Pro orientaci v základní typologii loutek a jejich technologiích nabízím v této textové opoře úhel pohledu na loutky jako nástroje pro terapii i edukaci. Z tohoto východiska budeme nahlížet na jednotlivé typy loutek. Ve smyslu vhodnosti či nevhodnosti pro terapeutické záměry. Dále se seznámíte s pojmy, jakými jsou jevištní metafora a znakovost loutky.

Příklad:

Odkaz na video Divadla loutek Ostrava

<https://www.youtube.com/watch?v=rOpHMBSt3Eg>

Odkaz na stránky THEatra ludem: www.theatrludem.cz

Odkaz na sestřih Dní Terapie v Ostravě: <https://www.youtube.com/watch?v=fecwDLTZji8>

Video s ukázkou lekce

<https://www.uschovna.cz/zasilka/XY4ZSG6CJCU5LEJ2-S6N/>

jiná ukázková lekce:

<https://www.youtube.com/watch?v=wqGiyxBn4KU&feature=youtu.be>

viz textová opora k předmětu

Shrnutí:

V této kapitole jste se dozvěděli, jak se z předmětu, jeho zacházením stává jevištní rekvizita, dále zástupná rekvizita a jak vytvořit improvizovanou loutku a co je to loutka v odborném slova smyslu. Dozvěděli jste se, jak vypadá typ loutky maňásek a jakým způsobem se vodí a jeho výhody a nevýhody pro terapii. Dále jak vypadá typ loutky manekýn a jakým způsobem se vodí a jeho výhody a nevýhody pro terapii. A jak vypadá typ loutky marioneta a jakým způsobem se vodí a jeho výhody a nevýhody pro terapii. Jak vypadá typ loutky javajka a jakým způsobem se vodí a jeho výhody a nevýhody pro terapii. Jak vypadá typ loutky mapet a jakým způsobem se vodí a jeho výhody a nevýhody pro terapii. Jak vypadá typ loutky plošná loutka a jakým způsobem se vodí a jeho výhody a nevýhody pro terapii. V kapitole jste se naučili, že v dramatických výchovně-vzdělávacích lekcích s loutkami s terapeutický účinky (terapii loutkou) sledujeme cíle formativní (výchovné), informativní (vzdělávací), estetické (divadelní) a terapeutické (léčebné). Dále nyní víte, že tyto lekce obsahují čtyři základní rituály, které jsme dopodrobna zkoumali, a to: začátek lekce, vstup do hry, výstup ze hry, ukončení lekce. Víte, že mezi základní principy terapie loutkou patří: vztah dítě-loutka, vztah loutka-lektor, vztah lektor-loutka, hra, hra na, fikce, zkoumání a experimentace, tvořivost a tvorba a další.

Kontrolní otázky:

1. Co je to loutka? Z pohledu teatrologického, z pohledu laického, z pohledu výtvarného umění?
2. Co znamená jevištní metafora?
3. Jak byste popsali znakovost loutky?
4. Jaké známe základní typy loutek?

5. Jaký typ či typy loutek jsou výhodné pro práci při terapii loutkou pro děti od 3 do 7 let a proč?
6. Jaký typ loutky je nejméně výhodný a proč?
7. Co obsahuje, na jakých principech stojí terapie loutkou realizovaná v MS kraji?
8. Jaké základní rituály obsahují lekce TL realizované v MS kraji?
7. Jaká jsou základní doporučení při využívání loutky při terapii?